

Վ.Ա.ՆՍՆ Թ.ՈՔ.ՈՎ.Ն.Յ.

ՈՂԲ ԵՆՄԱՀՈՒԹԵՄՆ

Ամսաթիվը չափանշան
կան պրոցուրան կ.

891.99

Թ-71

Թիմիա
Սլովո, Գիմնազիկոսիա, ՅՈ 1
1917

891.99

Բ. 71

48

Քանոն

Հովհաննես

19 NOV 2011

Համար Է.

Վ.Ա.Զ.Ն. Բ.Ո.Ո.Ն.Ե.Ն.Ց

Հայր - Կոնստանտին

Փառք

1918 Յուլ. 20
Մեծ

ՈՂԲ ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ

Անմահությունը յախենա-
կան ողբերգությունն է:

1009 4036
39235

— 22 —

1360

Թիֆլիս
Տպ. „Սլովո“, Գիմնազիկեական, № 1
1917

ՈՂԲ ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԵՒԻՆ

(Առաջին հերթած)

Արիւնահոս գիւերին մէջ ամայի՝
Ուր բնութեան լացն աւելի խոր կը դառնայ,
Հոգիս՝ հակած քարմ դիակի մը վրայ,
Կը հծծէ Ողբն Անմահութեանդ դարաւոր
Ո՛վ Աւել:

Վաղը նորէն պիտի ծագիս
Մերկացնելով մարդոց ամօքը կարմիր,
Ճառագայթներդ դողդաշխնով պիտի հպին
Մոխրակուսած փողաններուն, գիւղերուն,
Ի զուր շողերդ զարք,
Պիտի փնտնեն փրփուրները ձիւնափառ.
Մեր հայրենի կապո՛յս, կապո՛յս ծովերուն...
Ի զո՛ւր շողերդ բեկբեկ
Պիտի երթան օրօրիկ
Ամառնային երազին մէջ ոսկեհունչ...
Ի զո՛ւր, ի զո՛ւր, ո՛վ հսկայ Կոյր Լուսաւոր,
Պիտի սպասես հարսանեկան փողերու
Կոկոնի պէտ քաջւելուն՝
Որոնց մէջէն, խուրձ առ խուրձ,
Ժպիսներ սերէն գիւնով շրթներուն
Կը ծաղկէին, կը քափէին ձիւնի պէս:
Հիմա
Լո՛ւտ, արհաւիրոս անապատի ծոցին մէջ
Աւելի յորդ ժպիսներ կան ծաղկազարդ

Քան հայրենի դաւսեալուն մէջը մոխիր...
 Ի զո՛ւր, ի զո՛ւր հանանչներդ ոսկեվարս
 Պիս մալուխն գրկելու
 Վարդակարմիր սրունքները կուսական
 Աղբիւրին շուրջը զիւղին,
 Ծաղիկները պարտէզներուն հայրենի
 Արշալոյսին
 Պիս չբանան իրենց փերթը ցայգամոյն
 Ճանանչներուդ քարմուքիւնը ըմպելու,
 Վզերնին կախ՝ պիտի յառին մայր հողին
 Անմահութեան դիակները երգելու,
 Կողմներն իսկ պիտի մերժեն շողերդ
 Պիտի չուզեն կէս օրւան կեանք մ'ապրելու,
 Քու դարաւոր անմահութեան կեանքիդ մէջ
 Պիտի տեսնես սեւ վարդերու բլուրներ.
 Վարդն իսկ, վարդն իսկ մահւան հոսն է ընկզրկեր,
 Կարմիրին տեղ, ներմակին տեղ, դեղինին՝
 Ականաւես պիտի ըլլաս սեւ վարդերու,
 Սե՛ւ վարդերու, ո՛վ Արեւ,
 Անմահութեան դո՛ւ Սարսուռ:
 Կարն ապրողները կ'ըլլան խոր, սխալի՝
 Ինչպէս ցօղը շողաւողուն երազով:
 Մեր հայրենի երազները տեսցին
 Դարե՛ր, դարե՛ր ու դարե՛ր...
 Եւ ազգերը անմահութեան դրօշը
 Մեր հակասին վառեցին,
 Եղանք անմահ եւ անեղն ողբալին.
 Իր ասեղնին մահը չեկաւ համբուրել
 Մեզ վարդագոյն բերանով.
 Տեսելու ուժը ցեղին
 Դարե՛ր, դարե՛ր մաքառեց
 Ընդդէմ մահւան քաղցրութեան:
 Այսօր, Արե՛ւ, քեզի հետ
 Մենք չենք տեսնուիր խաչելութիւնը ցեղին

Այլ կը տեսնեմ այն ուժը որ մեզ ցօղեց
 Անմահութեան ցոլներով:
 Այն վեհագոյն տրամաբանը, զոր այսօր
 Կը կրենք մեր աչքերուն
 Խորութեան մէջ դարաւոր
 Անմահութեան է պարգեւ.
 Ո՛վ Արեգակ,
 Լապտեր կեանքի, ողբերգութեան Լուսաւոր,
 Կ'երկրայազենք իրեզրական հաւատով
 Հոգւոյ քաղցր, վաճաճ եւ լա՛յն տրամաբան
 Անմահութեան հսկայական քանդակին,
 Որ մարդկային գանկերով է կառուցեալ.
 Մենք հպարտ ենք
 Անմահութեան եմք զաւակ,
 Բայց կ'ափսոսանք, ո՛վ Արեւ,
 Որ չունեցանք վարդագոյն մահն ազգերուն
 Հին դարուն,
 Որ քեզի հետ պիտի կոչուինք մենք եղբայր
 Արիւնայեղ իրեզրէի շաւղին մէջ:

Ինչ քաղցր է քունն հինաւորց ազգերուն...

ԱՍՏՂԻԿԻՆ

(Քերթւած երկրորդ)

Ժողն աչքերուդ է լոնը
 Եւ նակտիդ վրայ
 Թախծի հովր կը հեւայ,
 Եւ ծիծերուդ պտուկներէն քաղցրաթուխ
 Մօր մը, մօր մը դառնութիւնը կը կաթի,
 ՌՎ Աստղիկ,
 Եղերամայր դու անմահ:
 Արեւներէն անըջային կապոյտով
 Եւ փրփուրի շուշաններէն դու ծնար.
 Այգաշաղի օրրանիդ մէջ լողացիր
 Դիցունու պէս, լողացի՛ր...
 Եւ արեւին նաճանքները դողդոջուն
 Քեզ պատեցին, ողողեցին լոյսի մէջ,
 Առաւօտեան դո՛ւ ծովածին բրաքիոն,
 Դու քնացար
 Դիցունու պէս, քնացար...
 Մե՛ւ, ցայգաթիւ վարսերէդ
 Սիրոյ գարուն մ'երերաց
 Եւ բերանիդ վարդաշուրթն աղբիւրէն
 Մեր բոլորիս ծարաւութեանը համար
 Սրտու ալ մը կարկաչեց,
 Անգամ շիթ մ'այդ գովութենէն երկնային
 Մեր հոգոյն մէջ աստղաշխարհ մը ծաղկեցուց
 Եւ երգերո՞վ... լեցւեցանք:
 Բամբիոն առինք ոգեշունչ

Եւ դուրս թռանք
 Բազիններէն. լարերէն
 Թովշութիւններ ցնծացին,
 Եւ երգեցինք՝
 «Մենք քմպած ենք յաւիտեանի մը համար
 «Անմահութեան նեկտարէն,
 «Ծարաւի չենք, ծարաւի չենք մենք երբէք,
 «Աստուծային սաղմը մեր մէջը անհուն
 «Արեւի պէս կը վառի,
 «Տիեզերական շաւիղովը լուսաշունչ
 «Մենք աստղերո՞ւն կը թեւենք.
 «Մեր ոսկորները ճղճիմ
 «Հիմա գարուն կը բուրեն»:
 Անգիտացանք այն ատեն
 Որ կ'ըմպէինք
 Յաւերժական չարչարանքի նեկտարէն,
 Հիմա կ'ողբանք
 Այն կաթիլը անմահական բերանէդ
 Որ բորբոքեց մեզ անդարձ
 Յաւիտեանի անյաղթելի խտէալով:
 Մենք կը քաղձանք, որ այսօր
 Հայրենական աւերներու տակ թաղենք
 Յիշատակն իսկ մեր աստղավառ անցեալին,
 Սակայն այսօր դու դարձեալ
 Վսեմօրէն կը պարգես
 Մօր մը թեւերդ վերամբարձ,
 Եւ կը քալես մերկ, արիւնտ ոտքերով
 Աւերներու երկիւղներու վրայէն

Եւ մեր թաղումն յանկարծակի կը դառնայ
Այգաստօնը ցնծումներու նորանոր:
Անմահութեան զեփիւր
Կուգայ գգել մեր ճակատները այրած
Եւ կը գոչենք ոգիով մը աննւաճ
«Մենք պիտ ապրինք, պիտի ապրինք յա-
ւիտեան»:

Բայց տեսիլքիս բազինին մէջ լացակոծ
Երբ կը տեսնեմ՝ այն մարմինը ծինման հրաշ
Հայ աղջկան կուսափառ,
Որ կտրւած ծիծերով
Զանգակատան բարձունքէն
Գլուխը վար է կախեր,
Հայրենի դաշտը կանաչ
Ոսկորներով է ծաղկեր՝
Եւ գետերը գոռալով
Նոր դիակներ, նոր հեծեծանք կը բերեն,
Թոյլ տուր ինձի, որ ողբամ,
Վերջալոյսի դո՛ւ շաղամոյն հեծեծանք,
Այն կաթիլը անմահութեան նեկտարէն
Որ բուստերէդ ծորեցիր,
Տարփանքի պէս ծորեցի՛ր...
Շերէ՛, ներէ՛ ափսոսանքն այս մեղաւոր.
Մենք կը բաղձանք որ միայն
Յիւստակ մը ըլլայինք
Պատմութեան մէջ ազգերուն
Հին դարուն;
Երանութեան զեփիւրն յաղթ

Մեզ կը փչէ դամբաններէ հինաւորց:
Մենք կը բաղձանք հոգեւին
Վարդաբոսոր թաղումին,
Թող աշխարհի մեղմ հովիկ
Հոգեհանգիստ մը մնջէ,
Ըլլանք միայն Յիւստակ
Եւ դամբանի խորերէն
Երգենք հանգիստն աստղահայեաց աչքերուդ,
Ո՛վ Աստղիկ:

ՅՈՐԵԱՆԻ ՀԱՏԻԿԻՆ

(Քերթած երգեր)

Օտար արտեր ցորեանի,
Դո՛ւք երազներ ոսկեծուփ,
Նոր դուրս եկած մոխիրներու աշխարհէն
Ամառնային կարօտով ձեզ կը ղիմամ:
Կըղծամ հողիս այս թաղել
Ծփանքներուն մէջ ոսկեայ
Եւ ընդդրկել չը չարչարած բնութեան
Քոյրերն , յոյզերն ու թրթիռ:
Ահա առուն գիշերին մէջ լուսնային
Ձեր արմատներն յուշի՛կ, յուշիկ կը դգւէ,
Յորեկին մէջ ըմպած արեւն լիաթոր՝
Հիմա կըղծար ցայգերու զով զեփիւռին,
Եւ կը ցցէք վեհ, յաղթական զլուխնիդ
Եւ կըսպասէք աստուծային հպումին:
Օտար արտեր ցորեանի,
Դուք անուրջներ ոսկեշաղ,
Երբեք բոցեր չը տեսաք
Եւ արիւնոտ ջուրն արմատնիդ չտարսեց,
Առաւօտը արին երբեք չը կաթեց
Ձեր երջանիկ հատիկներուն վրայ ոսկի:
Կը փրցնեմ հասկ մը օտար այս դաշտէն
Եւ կը փշրեմ ձեռքերուս մէջ իմ դողողջ,
Կ'իյնան դարձար բոլոր հատերը ատոր
Միայն հատ մը կը մնայ իմ ափին մէջ:

Կը մրմնջեմ արցունքով,
Կայլակները արցունքիս
Կ'իյնան լո՛րն ափիս մէջ
Լողցնելով այս հատիկը իմ վշտով:
Առաջին հեղն, թարմ դարունէն մինչ հիմա,
Այս հատիկը ոսկեման
Մահւան բոյրով կը սարսռայ...
Կը մրմնջեմ ես մեղմիւ,
Ու սօսափր գիշերային տաճարին
Իմ մրմունջները կը տանէ հասկէ հասկ,
Եւ բովանդակ արտը լո՛րն կ'ունկնդրէ.
«Ո՛վ դու հատիկ ցորեանի,
«Երբ առջի հեղ ցօղունէ դուրս պոռթկացիր
«Ձեզաւ մէկն՝ որ քու ականջիդ հեծնծէր
«Թշուառութիւնն անմահական սերունդիդ:
«Հատիկներուն հետ հասկիդ
«Դու ջերմ սիրոյ մղեցար,
«Եւ արեւուն շաղերուն տակ ծփացիր,
«Երազի պէս ծփացիր...
«Ոսկեհատիկ ցորեանի,
«Որ արցունքոտ վշտերովս կը հեծես՝
«Կը զղաս հիմա որ սիրելիներդ ինկան,
«Եւ մէկ քանին ոտքերուս տակ փնայան,
«Դու իսկ արդէն ինկած ես
«Ծովներուն մէջ իմ վշտիս,
«Եւ պիտ մեռնիս, պիտի մեռնիս առ յաւէտ:
«Մէկ մասը այս ցորեաններու հոծ արտին
«Պիտի երթայ փշրելի

«Ջաղացքներու քարին տակ
 «Ունենալով աւելի զուժ կեանքի վերջ.
 «Բայց միւս հասկերը արտին
 «Գալիք զարնան նորէն պիտի բողբոջին,
 «Բայց դու, աւանդ, պիտ մեռնիս,
 «Օ՛, կը լողաս արցունքիս մէջ, պե՛րճ հատիկ:
 «Կը մտածես, ես զիտեմ,
 «Որ բիւրաւոր հարուստ հասկեր պիտ տեւեն,
 «Որ բիւրաւոր հարուստ հասկեր պիտ մեռնին
 «Աղօթիքին տակ կրանիդ:
 «Ի՛նչ երջանիկ, վե՛հ վայրկեան՝
 «Յորում բոլոր ցորեանները վառէին,
 «Մէն մի մեռնող հաց հատիկ
 «Ջգար որ ալ հատիկ չկայ որ մեռնի,
 «Եւ ամառւան երազին մէջ շողալաւ
 «Իբր յիշատակ դալին—միայն այցելու—
 «Ի՛նչ անուշ է հոգեվարքըդ, ո՞վ հատիկ,
 «Պատուած, ցօղած իմ վշտերով քաղցրագին,
 «Լո՛ւտ կը հեծես...
 «Օ՛, մահ չէ այս ալ սօստփ,
 «Կամ զեփիւռը որ կ'երթայ
 «Հանգստանալ վարսերուն մէջը կոյսին:

«Իմ ափրս, որ Ամահուժիւնը կ'ապտակէ,
 «Քու լուսաւոր զերեղմանը թող ըլլայ,
 «Ո՛վ ցորեանի թարմ հատիկ:

Մ Ո Ւ Ս Ա Յ Ի Ն

(Քերթած չորրորդ)

Ներէ՛, ներէ՛ ինձ, Մուսան,
 Որ կ'երգեմ
 Ողբն այս կեանքին գեղեցիկ
 Առանց հոգւոյդ աստուածային հպումին.
 Իմ հայրենի աշխարհին
 Ու մայրէթիւնն արհաւիրալի ներշնչեց
 Այս քնարի լաբերուն:
 Սա լարն նոր է, և Անմահի կեանքիդ մէջ
 Մեծամոռնն ո՛չ մէկ քնար սարսուաց...
 Չարչարանքի երազներուն մէջ գաայ
 Քնարն այս դողդոջ:
 Հիւանդ սիրտ մ'իսկ այս քնարով կը լեցնէր
 Տիեզերքը եղերական կոծերով,
 Այնքան հծծիւն, այնքան բողբոջ ու մորմոք
 Կուրծքին տակը լո՛ւտ քնարին այս տրտում:
 Ներէ՛, ներէ՛ ինձ, Մուսան,
 Ես անտաղանդ բանաստեղծ
 Եւ հիասթափւածն ամենէն
 Ընկերներէն, իտէպէն,
 Թո՛ղ դղրդան իմ լաբեր...
 Բաժակին մէջ ուրկէ ես
 Փրփուր գինին Անմահութեան ըմպեցի
 Իմ ողբերուս շիթերովը թո՛ղ լեցւի:
 Ես Աստղիկին հանգիպայ

Որ անտառի մը հրդեհին քով նստած՝
Մոխրները կը թափթփէր կուրծքին վրայ:

Անմահներո՛ւ վեհագոյն,
Եւ վեհագոյն ողբալին,
Անդունդի մը լուսթիւնը կը կախւի
Քո աչքերուդ հրկեղումին վրայ վառ,
Դու խկ, Մուսան, մոխրով ես պսակւած:
Կ'սպասէի փրփուրներուն գինիիդ,
Կը բաղձայի գրկել սիւքը տարփանքին,
Քու Անմահի թեւերէն,
Բայց հոգիիս անմահական տաճարէն
Խաչելութեան սե՛ւ անուրջը կը փուխի:
Տես, հին քնարս դազադի պէս կը լռէ,
Խռովեմ դազադն այդ անդորը...
Ո՛վ կը բաղձայ քաղցրակարկաչ երգերուն...
Կամ գեփիւռի անբջային թևերուն...
Ես կը բաղձամ բոլոր գանկերը լեցնել
Անմահութեան անդնդախոր ողբերով:
Որքան վսեմ եմ, Մսւսա,
Իբր ամենէն անտաղանդը բուրմբեղդ,
Որ տանջանքի երազներուն մէջ գտայ
Քնարն այս մահւան:

* * *

Գեղեցկութեան ի խնդիր
Մենք մերթեցինք ամեն երկիւղ, ամեն լախա,

Մեր ոտքին տակ—լացած
Անմահական ջրերով—
Օձ մը ծլարած՝ կը ննջէր,
Թոյն կը ծծէր գիշերներու խաւարէն,
Եւ մենք անհոգ, բայց գիտակից, այդ Օձին
Գլխուն վրայ մենք մահեաններ կառուցինք
Գեղեցկութեան ու լոյսի:
Ծաղկին լինչ հոգ, բուսած լերան կուշտին վրայ,
Թէ երկրին խորքն հրաբուխը կը ննջէ,
Ան կը բացւի, ճաճանչներուն կը ժպտի
Եւ կը գգւէ ցօղն տարփատենչ անուրջով:
Հսկայական օձը շարժեց գլուխն իր
Ակնթարթ մը... և մահեաններն քանդուեցան՝
Նդան խուղրի հաւասար:
Մահեաններու անմահական, մե՛ծ ոգին
Մըրկի՛ւ պէս կատղեցաւ
Եւ լեցուց
Մեր հոգիներն իր դարափիլ թևերով:
Ես կ'ողբամ
Անմահական այդ Ոգին,
Ո՛չ ստրջանք, ո՛չ ապաշաւ ես ունիմ,
Եթէ կ'ուզես դուրս վռնտէ ինձ սեմէն
Աշուղներու քու պերճաշուք բազինէն,
Ես կը վազեմ ընդհուպ Աշխարհը մոխրի...
Ո՛ր մէկն, ըսէ, հանճարներէն բազինիդ
Ունի վիշտ մը այնքան հսկայ ու վսեմ
Քան իմ սիրտը՝ երիտասարդ ու զարուն:
Ես իմ վշտով կըսքողեմ վարդ ու ժպիտ

Եւ աշունի թերթով
 Երկնքի մէջ կը փռւիմ...
 Ձեմ կարօտիւր աստուածային համբոյրիդ...
 Ես կը քաշւիմ իմ հոգւոյս
 Դաբիրներուն մէջ նսեմ,
 Վիշտս ատրուչան կը վառեմ
 Եւ ողբալով Անմահութիւնն արինիս՝
 Քնարիս առջև կ'աղօթեմ...

* * *

Քեզի՛ր արեակ ու ժպիտ
 Ցօղ, շնդ, վարդեր ու արեւ,
 Քեզի՛ր ծաղիկ, զաւրթ քնար գինեղակ:

Մահ, մեզ ցօղէ քաղցրութեամբ...

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0339922

31391

ԳԻՆ 40 ԿՈՂԷԿ